

Siyasi Coğrafya

İnsan ve Mekân Yönetimi

Hamza AKENGİN

---

6. Baskı

 PEGEM
AKADEMI

Prof. Dr. Hamza AKENGİN

SIYASİ COĞRAFYA **İnsan ve Mekân Yönetimi**

ISBN 978-605-364-000-4
DOI 10.14527/9786053640004

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş. ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Şubat 2010, Ankara

6. Baskı: Şubat 2019, Ankara

Yayın-Proje: Ayşe Açıkgöz

Dizgi-Grafik Tasarım: Eda Şanal

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Kapak Fotoğrafı: Hamza Akengin

Baskı: Vadi Grup Ciltevi A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*Okuma yazmayı asker ocağında öğrenen,
kırkı aşan yaşından sonra göç etme cesaretini göstererek, bizleri tarla sulama
kavgalarından kurtaran babam*

ve

*kendi okuma yazma bilmediği halde, kırk haneli bir köyden geldiği milyon
nüfuslu İstanbul'da küçük oğlunu okula yazdırmak için günlerce okul okul dolaşan
annemin aziz hatıralarına.*

Prof. Dr. Hamza AKENGİN (UZUNEMİNOĞLU)

M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği'ni bitirdi. Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini İstanbul Üniversitesi'nde tamamladı. 1990 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği'ne Öğretim Görevlisi olarak atandı. 1992 yılında doktorasını tamamladı. 1995 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümüne Yardımcı Doçent olarak atandı. 1999 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalına naklen geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümünde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. 2010 yılında Coğrafya Öğretimi alanında Doçent unvanı aldı. 2011 yılında yaklaşık 5 ay süre ile ABD'de University of Akron'da misafir araştırmacı olarak bulundu.

1990 yılından 1999 yılına kadar beşeri ve iktisadi coğrafya alanında 3 araştırma projesinde çalıştı. Söz konusu tarihler arasında bu alanda yaptığı çalışmalar değişik mesleki dergilerde yayımlandı. Ayrıca çeşitli mesleki kongrelere bildiri ile katıldı.

Lisans düzeyinde Türkiye Fiziki Coğrafyası, Siyasi Coğrafya, Günümüz Dünya Sorunları lisansüstü düzeyde Sosyal Bilgilerde Çevre Eğitimi, Coğrafya Alan araştırmaları gibi dersler vermektedir.

1999'da Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesine atandıktan sonra coğrafya, sosyal bilgiler öğretimi ve vatandaşlık eğitimi konularında araştırmalar yaparak bunları ulusal ve uluslararası kongrelerde bildiri olarak sundu. Ayrıca yaptığı araştırmaları ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmaya değer bulundu.

Halen Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

ÖN SÖZ

Strabo coğrafyanın faydacılığıyla ilgili görüşlerini açıklarken Yunan ve Roma toplumlarında coğrafyanın üstlendiği merkezi görevin siyasal olduğunu vurguluyordu. Strabo'nun: "Coğrafyanın büyük kısmı devletlerin ihtiyaçlarına hizmet eder... tümüyle coğrafyanın kumandanların faaliyetleri üzerinde doğrudan büyük bir etkisi vardır" şeklinde özetlenen görüşlerinden de bu ağırlık açıkça belli olmaktadır. Böylece, coğrafyanın rolü daha fazla toprak fethetmeleri, yönetimleri altında bulunan topraklardaki güçlerini sürdürüebilmeleri için yöneticilere bilgi sağlamak oluyordu.

Geçmişte, gerçekten de, coğrafya hep savaş ve fetihle ilişkilendirilmiş, neredeyse bir "askerlerin ihtiyacını karşılayan bilim" gibi görülmüştür. Bu görüşün temelinde yatan bir neden de bu dönemlerde coğrafyacılar büyük görev düşmüş olmasıdır. Zamanla, bazen savaşın yanına barış da eklenerek, ikili bir değerlendirmeye gidilmiştir. Örneğin Jean Brunhes ve Camille Vallaux'nun 1921'de birlikte yayımladıkları *Géographie de l'Histoire-Géographie de la Paix et de la Guerre sur terre et sur mer* (Tarihin Coğrafyası-Karada ve Denizde Barışın ve Savaşın Coğrafyası) adlı kitapları gibi.

Günümüzdeyse, siyasi coğrafya artık çok daha geniş bir kapsam kazanmış ve yaygınlaşmıştır. Uluslararası sorunların coğrafi temellerini sunmada siyasal coğrafyadan yararlanılırken, beşeri (ve ekonomik) coğrafyanın çok çeşitli konularına hatta her konusuna da bir ölçüde siyasal bir bakış açısıyla yaklaşılabilir. Nüfusun, tarımın, sanayinin coğrafyasından ticaretin siyasal coğrafyasına kadar birçok konuda bu yaklaşım karşımıza çıkarken, enerjinin siyasal coğrafyası daha da çok ilgi çekmektedir; şehirleşmede çekirdek alanlar, başkentler, şehir-devletler gibi konulara da siyasal coğrafya bakış açısından bakılabilmektedir.

Ama bir de tek başına teoriler ve ilkelerin ortaya konduğu, kendi konusuna sahip bir "Siyasal Coğrafya" vardır. İster "siyasal davranışların mekânsal özelliklerinin incelenmesi" gibi kısa bir tanımlamayla yaklaşılsın isterse -bu kitapta da yer verilen- çok daha karmaşık tanımlara girilsin "siyasal coğrafya" günümüzde coğrafya içinde büyük önem kazanmıştır. Ancak, siyasal bakış açılarında sahip çeşitli yayınlar yapıldıysa da, nedense "siyasal coğrafya"nın teorisi ve yaklaşımlarını ele alan, özellikle gittikçe daha çok tartışılan "devlet", "millet", "ulus", "sınırlar" gibi olgular ve bunların sorunları üzerinde duran, şimdi daha çok ilgi çekmeye başlayan "siyasal kültür"ü tartışan, bu konulardaki zıtlıklar ve aykırılıkları coğrafi açıdan ele alan yayınların sayısı azdır. İşte bu kitap "siyasal coğrafya"daki sözü edilen eksikleri giderme konusunda önemli bir katkı olacaktır.

Prof. Dr. Nazmiye ÖZGÜÇ

YAZARIN ÖN SÖZÜ

Bu çalışma yıllardır okutmakta olduğum “Siyasi Coğrafya” ders notlarının gözden geçirilerek sistematik hale getirilmesiyle oluşmuştur. Genel olarak Fen-Edebiyat Fakülteleri Coğrafya bölümleri ile Eğitim Fakültelerinin Coğrafya Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programlarında yer alan “Siyasi Coğrafya” derslerine yönelik olarak hazırlanmış olan bu kitabın içeriğinin tarihçiler, siyaset bilimiyle uğraşanlar başta olmak üzere, sosyal bilimlere ilgi duyanların önemli bir kısmına konu ile ilgili genel bir bakış kazandıracığı düşünülmektedir. Ayrıca içeriğin aktüel konulardan oluşması dolayısıyla, genel okuyucuya da hitap edeceği umulmaktadır.

Siyasi coğrafya ve jeopolitik, batı ülkelerinde oldukça popüler bir alan olup, bu konularda yayın sayısı büyük bir hızla artmaktadır. Birçok konuda olduğu gibi bu alanda da ülkemizde yeterli yayın ve çalışmanın varlığını iddia etmek mümkün değildir. Özellikle coğrafyacılar tarafından hazırlanmış kitap veya bilimsel makalenin azlığı dikkat çekmektedir. Türkiye Jeopolitiği ile ilgili birkaç makalenin bazı “Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği” kitaplarında, kitap bölümü halinde yer aldığı görülmektedir. Bilimsel dergilerde yayımlanmış az sayıda makale de bulunmaktadır. Siyasi Coğrafya konusunda Prof. Dr. Süha GÖNEY, Kâmil GÜNEL ve Prof. Dr. Ramazan ÖZEY’in imzalarını taşıyan başlıca kitaplar bulunmakla birlikte, çalışmamız mevcut kaynaklara alternatif olma iddiası olmayıp; siyasi coğrafya konusunu farklı bir bakış açısıyla ele alma düşüncesiyle meydana getirilmiştir.

Ele alınan konular 27 harita, 7 fotoğraf, 2 tablo, 2 şekil ve 1 karikatür ile görsel olarak desteklenmeye çalışılmıştır. Özellikle haritalar tarih ve siyasetle ilgilenenler için orijinal sayılabilecek niteliktedir. Konular açıklanırken olabildiğince güncel kaynaklardan yararlanılmaya dikkat edilmiştir.

Haritaların çizimindeki yardımları ve gösterdikleri hassasiyetten dolayı Melike KARAMAN ve Ayşe YENEROĞLU’na, metni dil bilgisi kuralları bakımından düzelten öğrencilerim Ahmet KATILMIŞ, Ahmed Emin OSMANOĞLU, Gizem BENGİÇ, E. Özlem YİĞİT, Kerem ÇOLAK ile Gülten YILDIRIM’a, sözlük kısmının düzenlenmesi ve çalışmanın biçim yönünden son şeklini almasındaki yardımlarından dolayı dostum Dr. Latif BEYRELİ’ye, fikirlerinden her zaman faydalandığım, önerileriyle metnin olgunlaşmasına çok önemli katkıları olan Doç. Dr. Mehmet Akif CEYLAN’a, hem dil bakımından hem de içerik konusundaki tavsiyelerinden dolayı değerli meslektaşım Doç. Dr. Yücel KABAPINAR’a, ilk okumalarını yaparak metnin oluşmasındaki yönlendirmelerinden dolayı değerli dostum Prof. Dr. Cemal YILDIZ’a, kitabın görsel bakımdan son şeklini almasındaki tavsiyelerinden dolayı arkadaşım, dostum Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK’e, ya-

yın aşamasında yönlendirmeleri için Prof. Dr. Hakkı YAZICI'ya, bu kitabı yazma konusunda başından beri beni destekleyen dostum Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN'e ve öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum, materyal temini ile özellikle devlet ve sınırlarla ilgili metinlerin oluşturulmasındaki desteğinden dolayı saygıdeğer hocam Prof. Dr. Nazmiye ÖZGÜÇ'e teşekkürü zevkli bir görev kabul ediyorum.

Siyasi Coğrafya: İnsan ve Mekân Yönetimi'nin önceki baskılarında gözden kaçan çok küçük de olsa yazım ve imla hataları olduğu görülmüştür. Kitabın altıncı baskısı için hazırlık yapılırken bunlar düzeltilerek daha akıcı bir metin oluşturulmasına gayret edilmiştir. Geçen zaman içerisinde meydana gelen gelişmeler dikkate alınarak siyasi coğrafya ve jeopolitikle konusunda bazı yeni başlıklarla içerik zenginleştirilmiş, sözlüğe bazı ilaveler yapılmış, kaynakça gözden geçirilmiş, indeks güncellenmiştir.

Bu çalışmanın bir de arka planında olanlar var: Oğullarım Ufuk Emin, Mehmet Efe, Hakkı Orhun ve eşim. Onlarla geçirmem gereken zamanın bir kısmını bu çalışmada kullandım. Anlayışla karşılayacaklarını umarak, onlara da ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Okuyuculara, hayatımızın bir parçası haline gelen ve her geçen gün karmaşıklaşan insan ve mekân yönetimi ile ilgili sorunları anlama ve yorumlamada genel bir bakış açısı kazandırması, siyasi coğrafya ile ilgili olarak soru veya sorunlara cevap vermesi temennisi ile.

Dr. Hamza AKENGİN (UZUNEMİNOĞLU)

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	vii
Yazarın Ön Sözü	ix

1. BÖLÜM GİRİŞ

Siyasi Coğrafya.....	3
Siyasi Coğrafyanın Ortaya Çıkışı	5
Siyasi Coğrafyanın Konusu ve İnceleme Alanı	6
Modern Siyasi Coğrafyanın İlgilendiği Konular	7
Siyasi Coğrafya, Jeopolitik ve Jeostrateji	7
Siyasi Coğrafya ve Kültür	13
Coğrafyanın Siyaset Üzerindeki Etkisi	15
Coğrafi Zorunluluk.....	17
Lokasyonun Stratejik Önemi	18
Siyasi Coğrafya ve Siyasi Kültür	19
Siyasi Coğrafya, Sanayileşme Politikaları ve Sanayide Yer Seçimi	21
Siyasi Coğrafya ve Değişim.....	22
Siyasi Coğrafyada Bölgeler.....	22
Siyasi Coğrafya ve Yönetimde Standart.....	23
Siyasi Coğrafyada Yaklaşımlar.....	24

2. BÖLÜM SİYASİ COĞRAFYANIN GELİŞMESİ VE ANA HATLARI İLE JEOPOLİTİK TEORİLER

Siyasi Coğrafyanın Gelişmesi ve Ana Hatları ile Jeopolitik Teorik.....	26
Jeopolitikte Yaklaşımlar	26
1- Klasik Jeopolitik	26
2- Eleştirel Jeopolitik.....	27
Jeopolitikte Yeni Eğilimler.....	28
Jeopolitik Kültür	28
Jeopolitik Hâkimiyet Teori.....	30
Kara Hâkimiyeti Teorisi	31
Kenar Kuşak Hâkimiyeti Teorisi	39
Kara Hâkimiyeti ve Kenar Kuşak Hâkimiyeti Teorileri ve İki Kutuplu Dünya.....	41
Kara Hâkimiyeti ve Kenar Kuşak Hâkimiyeti Teorilerinde Türkiye.....	41
Deniz Hakimiyeti Teorisi	42
Hava Hâkimiyeti Teorisi.....	43
Jeopolitik ve Yayılmacılık Faaliyetleri.....	44

Ratzel'in Organik Devlet Teorisi	44
Amerikan ve Alman Yayılmacılığı	46

3. BÖLÜM

SİYASİ COĞRAFYADA ORGANİZASYONLAR: DEVLET, MİLLET VE MİLLÎ DEVLET

Siyasi Coğrafyada Organizasyonlar: Devlet, Millet ve Millî Devlet	48
Devletin Karakteristik Özellikleri	49
Devlet ve Ulus	50
Millî Devletlerin Ortaya Çıkışı	51
Millet ve Millî Devlet	51
Millî Devlet	52
Ulus Devlet	52
Millî Olmayan Devletler	53
Devletlerin Sınıflandırılması	54
Etki Alanlarına Göre Devletler	55
Alanlarına Göre Devletler	59
Biçimlerine (Şekillerine) Göre Devletler	61
Siyasi Yapılarına Göre Devletler	64
Gelişmişlik Seviyelerine Göre Devletler	80
Günümüzde Mevcut Olmayan Devletler	85
Özelliği Olan Bölgeler ve Devletlerin Fizyografik Sınıflandırılması	89

4. BÖLÜM

SİYASİ COĞRAFYADA COĞRAFİ FAKTÖRLER (GÜÇ KAYNAKLARI)

Siyasi Coğrafyada Coğrafi Faktörler (Güç Kaynakları)	95
Yüzey Şekilleri	97
İklim	98
Konum	99
Alan	101
Siyasi Coğrafyada Sınırlar	101
Sınır Tipleri	102
Coğrafya kaderdir diyenlere: Nogales Arizona ve Nogales Sonoro	104
Uluslararası Sınırların Oluşması ve Değişmesi	105
Kıta Sahaneliği-Deniz Sınırı	107
Etnografik Sınırlar	107
Sınırlar ve Başkentler	109
Sınır Anlaşmazlıkları	111
Sınır Politikaları	112

Sınırdış Ülkelerin Sayısı	113
Hâkimiyet Alanı Bakımından Sorunlu Bölgeler	114
Kapalı Ülkeler / Kilitli Ülkeler	116
Ada Ülkeleri	117
Tek Devletle Sınırı Olan Ülkeler.....	118
Devletin İç Birliği	119
Milliyetçilik	119
Birleřtirici-Bütünleřtirici Kurumlar	120
Milliyetçilik ve Merkezkaç Güçler	121
Nüfus.....	123
Yönetim Biçimi	125
Ekonomi	126
Ulaşım ve İletişim.....	127
Ordu	128
Dış İlişkiler	128

5. BÖLÜM DÜNYADA GÜÇ MÜCADELELERİ

Dünyada Güç Mücadeleleri	132
Devletler Arasında Güç Mücadelesi	132
Milletler Arasında Güç Mücadelesi	133

6. BÖLÜM DÜNYADAKİ ANLAŞMAZLIK VE ÇATIŞMA BÖLGELERİ

Dünyadaki Anlaşmazlık ve Çatışma Bölgeler	140
Kafkaslar	144
Orta Asya.....	145
Afrika	147
Ortadoğu	148

7. BÖLÜM TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU

Türkiye'nin Jeopolitik Konumu	153
-------------------------------------	-----

8. BÖLÜM DEĞİŞEN DÜNYA, ORTADOĞU VE TÜRKİYE

Değişen Dünya, Ortadoğu ve Türkiye	174
Dünya.....	174

Ortadoğu	178
Türkiye	184

9. BÖLÜM SEÇİM COĞRAFYASI

Seçim Coğrafyası	196
Seçim Bölgeleri	197
Seçim Hileleri.....	198
Seçim Sonuçlarının Analizi ve Mekânsal Değişim	200

10. BÖLÜM PAKT VE BİRLİKLER

Pakt ve Birlikler	208
Birleşmiş Milletler (BM).....	210
Avrupa Birliği (AB/European Union-EU)	212
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ-Black Sea Economic Cooperation Organization).....	213
Arap Birliği (Arab League).....	214
Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT-Commonwealth of Independent States)	214
İngiliz Milletler Topluluğu (Commonwealth).....	215
G7 veya G8 Ülkeleri	216
Gelişmekte Olan 8 Ülke (D8)	216
G20 (Ekonomi Bakanı ve Merkez Bankası Müdürü Grubu)	217
Şanghay İşbirliği Örgütü (Shanghai Cooperation Organization).....	217
Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC).....	218
İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT/OIC)	218
Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (Collective Security Treaty Organisation) ...	219
Türk Konseyi (Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi - TDİK).....	219

11. BÖLÜM ANSİKLOPEDİK SÖZLÜK

Ansiklopedik Sözlük.....	221
Kaynaklar.....	253
Dizin.....	259

Harita, Tablo ve Fotoğraf Listesi

Harita 1. Ukrayna, Rusya Federasyonu ve Kırım'ın Konumu	13
Harita 2. Mackinder'in Dünyası	31
Harita 3. Kara Hakimiyeti Teorisi'nde Bölge Sınırları	40
Harita 4. 19. Yüzyılda Bazı Devletler ve Hakimiyet Alanları.	57
Harita 5. 20. Yüzyılda Bazı Devletler ve Hakimiyet Alanları	58
Harita 6. Şekillerine Göre Devletlere Örnekler	64
Harita 7. 15.Yüzyıl Sonunda (1492) Dünyada Hâkim Güçler	66
Harita 8. 16. Yüzyılda Avrupa'nın Başlıca Devletleri.	67
Harita 9. 18. Yüzyılda Avrupa'nın Başlıca Devletleri.	69
Harita 10. 20. Yüzyıl Başında Avrupa'nın Başlıca Devletleri	70
Harita 11. 20. Yüzyıl Başında Dünyada Yönetim Biçimleri	71
Harita 12. 1930 Yılında Ortadoğu'da Egemenlik Durumu	73
Harita 13. 20. Yüzyıl Ortasında Dünyada Yönetim Biçimleri	74
Harita 14. 20. Yüzyıl Ortalarında Bazı Devletler ve Hakimiyet Alanları	75
Harita 15. 20. Yüzyıl Sonunda Dünyada Yönetim Biçimleri.	77
Harita 16. Gelişmişlik Düzeyine Göre Dünya Ülkeleri.	83
Harita 17. Dünyada Başlıca Bölgeler	92
Harita 18. Afrika'da Devlet ve Etnik Grupların Dağılımı	109
Harita 19. Exclave ve Inclave: Guantanamo Körfezi.	115
Harita 20. Dünyada Denize Kıyısı Olmadığı İçin "Kapalı Ülke/Kilitli Ülke" Olarak Kabul Edilen Devletler	118
Harita 21. Dünyada Sıcak Çatışma ve Savaşların Devam Ettiği Bölgeler	141
Harita 22. Dünyanın Başlıca Petrol Üretim Bölgeleri.	155
Harita 23. Demirperde Ülkeleri.....	177
Harita 24. 2011 Genel Seçim Sonuçlarına Göre İllere Göre En Fazla Oy Alan Siyasi Partilerin Dağılımı.	203
Harita 25. 7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçlarına Göre İllere Göre En Fazla Oy Alan Siyasi Partilerin Dağılımı.....	204
Harita 26. 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçlarına Göre İllere Göre En Fazla Oy Alan Siyasi Partilerin Dağılımı.	205
Harita 27. Dünya'da Başlıca Pakt Ve Birlikler (2009).	208
Tablo 1. Birleşmiş Milletler'e Üye Ülkelerin Yönetim Biçimlerinin Dağılışı (2013) ...	79
Tablo 2. 24 Haziran 2018 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları	206

Foto 1. 16. Yüzyılda Avrupada Suçluların Cezalandırılması	65
Foto 2. 1950'li yıllarda New York	76
Foto 3. 1994 Yılında Ruanda'da Meydana Gelen Kabile Savaşında Ölen, Yaralanan ve Öksüz Kalan Bir Grup Çocuk Aynı Resim Karesinde	82
Foto 4. Filistin Topraklarının Paylaşımı İçin 29 Kasım 1947'de Birleşmiş Milletlerde Yapılan Oylama Tutanağı.	149
Foto 5: Türkiye ile Ermenistan Arasındaki Protokolün İmza Töreni.	158
Foto 6: İranlı Bir General, Çocuk Yaştaki Rıza Pehlevi'nin Elini Öpüyor.....	179
Foto 7. Gezi Olayları Sırasında İşgal Edilen Taksim Meydanındaki Atatürk Kültür Merkezi Binası	189

Şekil ve Karikatür Listesi

Şekil 1. Jeopolitik Kültürün Şematik Olarak Gösterimi.....	30
Şekil 2. Seçim Bölgelerinin Oluşturulması Yoluyla Seçim Hilesine Örnek Olarak Verilen Massachusetts Eyaleti Essex Seçim Bölgesi Haritası.....	200
Karikatür 1. Bosna Hersek'teki Soykırımın Tarihi Geçmişini Yansıtmak İçin Çizilmiştir.	143

Metin içerisindeki harita, tablo, şekil ve fotoğraflar PPT dosyası halinde www.hamza-akengin.com web sayfasından indirilebilir.